

4. Липська Л. Формування інформаційного освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства*: збірник матеріалів I Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 1 грудня 2016 р./ за ред. В.О. Радкевич, Г.М. Романової, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. Павлоград: ІМА-прес, 2016. С. 200-202.

5. Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти/ [Пригодій М.А., Гуржій А.М., Липська Л.В., Гуменний О.Д., Зуєва А.Б., Кононенко А.Г., Прохорчук О.М., Белан В.Ю.]. Житомир: «Полісся», 2019. 255 с.

6. Петренко Л. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до впровадження дистанційного навчання: методичний аспект. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства*: збірник матеріалів I Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 1 грудня 2016 р./ за ред. В.О. Радкевич, Г.М. Романової, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. Павлоград: ІМА-прес, 2016. С. 221-223.

7. Радкевич Валентина, Гуменний Олександр. SMART-комплекси навчальних дисциплін для професійно-технічних навчальних закладів. *Професійно-технічна освіта*. 2017. № 2. С. 8-12.

8. Криворот Тетяна, Пригодій Микола. Використання мережевих навчально-методичних комплексів у фаховій підготовці майбутніх викладачів. *Професійна педагогіка*. 2020. №1. С. 109-118.

*Світлана Масліч,
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти,
кандидат педагогічних наук, м. Біла Церква (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Характерною рисою сучасного суспільства є його цифровізація. Це означає, що цифрові технології охоплюють практично усі сфери життєдіяльності людини. Не є винятком і освіта. В Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки зазначається, що інформаційно-комунікаційні та цифрові технології дають можливість інтенсифікувати освітній процес, зробити його мобільним, диференційованим та індивідуальним. Водночас у документі вказується, що одним із напрямів цифровізації освіти є розвиток дистанційної форми з використанням когнітивних та мультимедійних технологій [1].

Нами виокремлено основні форми організації освітнього процесу з погляду на цифровізацію, а саме:

- освітній процес з використанням інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій (як засіб унаочнення навчання);
- дистанційне навчання;

- змішане навчання.

Власне, змішане навчання наразі стало викликом сьогодення, хоча і було започатковане ще в шістдесятих роках минулого століття. Є багато підходів до визначення поняття «змішане навчання». Водночас при всьому їх розмаїтті, здебільшого усі науковці схиляються до однієї думки, що змішане навчання (його ще називають гібридним) – це поєднання навчання в освітньому закладі із дистанційним. З цього приводу фахівці Sloan Consortium зауважують, що частка дистанційного навчання в змішаному може складати до 80% [2].

К. Бугайчук, досліджуючи стратегію впровадження в освітній процес змішаного навчання, виділяє низку його ознак:

- це формальне навчання;
- це цілеспрямований процес оволодіння знаннями, уміннями, навичками, частина якого відбувається у віддаленому режимі;
- при змішаному навчанні на всіх його етапах активно використовуються цифрові ресурси й засоби;
- важливе значення має самоконтроль здобувачів освіти [3].

Існують різні методики й моделі змішаного навчання. З опрацьованих джерел ми виділили основні моделі (табл. 1).

Таблиця 1

Основні моделі змішаного навчання

Модель	Короткий опис
«Перевернутий клас»	Учні наперед самостійно з підручників та Інтернет-джерел вивчають навчальний матеріал, після чого його опрацьовують в класі з викладачем.

Ротаційна	Учні переміщуються протягом певного проміжку часу між різними навчальними станціями (ротаціями) – онлайн і офлайн.
Гнучка (flex)	Учні самостійно працюють онлайн, періодично отримуючи консультації офлайн.
Лабораторна ротація	Учні рухаються у класі від станції до станції, періодично виконуючи завдання в дистанційних лабораторіях.

Джерело: укладено автором за [4].

В освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти важливе місце посідають уроки виробничого навчання. Розглянемо приклади організації уроків виробничого навчання за змішаною формою. Відомо, що такий урок у своїй структурі містить вступний, поточний та заключний інструктажі. У групах здобувачів освіти, що навчаються за професіями «Кухар», «Кондитер», змішане навчання можна організувати наступним чином:

1. Майстер виробничого навчання дає учням завдання на самостійне опрацювання вдома: знайти в мережі Інтернет рецепти приготування певних страв, скласти за даними матеріалами інструкційно-технологічні картки. Після чого відпрацювання трудових прийомів відбувається в училищі разом з майстром виробничого навчання (модель «перевернутий клас»).

2. Вступний інструктаж відбувається в училищі, поточний – вдома, при цьому майстер виробничого навчання в режимі онлайн періодично контролює хід приготування страв учнями (ротаційна модель).

Зауважимо, що ефективність змішаного навчання залежить від багатьох чинників: рівень цифрової грамотності учнів та педагогічних працівників, технічні можливості учасників освітнього процесу, їх мобільність, гнучкість, вміння аналізувати інформацію, комплексно вирішувати проблеми, нестандартно мислити тощо. Крім того, педагогічні працівники повинні мати власну

автономію й виважено підходити до планування освітнього процесу за змішаною формою.

Як бачимо, нинішні тенденції сучасного суспільства породжують нову парадигму освіти. Цифрові технології дають поштовх до інноваційних форм організації освітнього процесу, серед яких – змішане навчання.

Література:

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: розпорядження № 67-р від 17.01.2018. Дата оновлення: 24.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
2. Allen I. Elaine, Seaman Jeff Going. The Distance: Online Education in the U.S. 2011. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group. 40 p.
3. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016. Том 54, №4. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434/1070>
4. Змішане навчання: персоналізоване навчання кожного учня. URL: <http://prosvitcenter.org/zmishane-navchannya>

*Владислав Белан,
молодший науковий співробітник
лабораторії електронних навчальних ресурсів
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
м. Київ (Україна)*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕХНІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Одним з пріоритетних напрямів європейської стратегії у сфері інформатизації освіти є використання технологій дистанційного навчання під час занять у закладах освіти. Технології дистанційного навчання відіграють важливу роль розвитку професійної освіти і навчання, зокрема, у процесі проведення навчальних курсів й уроків на дистанційній основі, підготовки майбутніх учителів, зокрема, професійних технічних предметів. Останнім часом використання дистанційного навчання під час навчальних занять набуло широкого поширення у країнах ЄС, серед яких для прикладу варто відмітити, таку країну, як Республіка Польща, яка не лише межує з Україною, але й